

Průvodce státní závěrečnou zkouškou z pedagogiky a psychologie: navazující magisterské studium

Platné od 17. 9. 2023

Obsah

1. Okruhy ke státní závěrečné zkoušce z pedagogiky a psychologie pro učitele: navazující magisterské studium	2
2. Studentské portfolio	26
3. Kritéria hodnocení SZZ z pedagogiky a psychologie	32

Následující dokument obsahuje zkušební okruhy ke státní závěrečné zkoušce (SZZ) z pedagogiky a psychologie, dále podrobné informace k vedení studentského portfolio a jeho uplatnění u SZZ a kritéria hodnocení SZZ. Státní závěrečná zkouška z pedagogiky a psychologie je realizovaná jako **odborná rozprava nad vylosovaným tématem z okruhů** (doloženy v kapitole 1) s oporou o **vhodně vybrané dokumenty z praxe**, předložené ve studentském portfolio. Témata z okruhů SZZ jsou složena z pedagogické a psychologické otázky (student si losuje jeden okruh, který obsahuje část pedagogickou i psychologickou). **Žádoucí je vhodně propojit v čase 20 minut pedagogický a psychologický pohled na vylosované téma s oporou o studium doporučených vybraných zdrojů**, uvedených u každého tématu. Cílem takto pojaté státní závěrečné zkoušky je podpořit u budoucích absolventů schopnost aplikovat pedagogické a psychologické znalosti do učitelské praxe, překlenout propast mezi teorií a praxí.

Součástí okruhů SZZ jsou aplikační a portfoliové úkoly, které vychází z úkolů realizovaných ve studiu na PdF MU. Pokud jste níže zmíněné aplikační a portfoliové úkoly v rámci studia nerealizovali, nejsou součástí Vašeho portfolio u SZZ. Promyslete daný portfoliový úkol teoreticky ve vazbě na Vaše zkušenosti z praxe, popřípadě si doplňte jiné – vámi již zpracované dokumenty (např. z jiných předmětů, praxí), které propojíte s teorií. Student si tedy při přípravě na zkoušku **vybírání z portfolio dokumenty**, na nichž demonstruje porozumění teorii v praxi a tyto dokumenty u zkoušky využívá. **Portfolio nabídne komisi**, jejíž členové ho mohou u zkoušky využít k dalším dotazům. Náležitosti portfolio jsou uvedeny v kapitole 2.

Student je u zkoušky **hodnocen na základě kritérií uvedených** v kapitole 3, jimž doporučujeme věnovat pozornost. Jejich znalost umožní studentům více porozumět požadavkům u zkoušky a lépe se na státní závěrečnou zkoušku připravit.

1. Okruhy ke státní závěrečné zkoušce z pedagogiky a psychologie pro učitele: navazující magisterské studium

Okruh SZZ: 1	Aplikační a portfoliové úkoly	Vybraná literatura
<p>Pedagogika a psychologie jako vědní obory</p> <p>Pedagogika jako vědní obor (předmět jejího zkoumání, prameny poznatků, pedagogické disciplíny a jejich zaměření, aktuální výzkumné problémy v pedagogice).</p> <p>Význam psychologie pro učitelství a pro vás jako pro učitele. Psychologie jako věda. Předmět psychologie. Základní paradigmaty a přístupy: fyziologický, behavioristický, psychodynamický, humanistický a fenomenologický, přístup tvarové psychologie, kognitivní přístup a jejich vliv na pedagogické myšlení a školní praxi v historii i v současnosti. Školní psychologie (školní poradenská psychologie).</p>	<p>Na příkladu vámi vybraného příspěvku a studia pedagogicky zaměřených periodik (např. Pedagogika, Pedagogická orientace) uveďte aktuálně řešená témata v pedagogických vědách.</p> <p>Kriticky posuďte vámi vybraný pedagogicky zaměřený odborný nebo popularizační text.</p> <p>Na vámi vybraném přístupu ke zkoumání psychiky zkuste doložit využití jeho principů při konkrétní práci učitele se žáky.</p>	<p>Průcha, J. (2009). <i>Moderní pedagogika</i>. Portál.</p> <p>Vališová, A., & Kasiková, H. (2007). <i>Pedagogika pro učitele</i>. Grada.</p> <p>Vědecké časopisy: <i>Pedagogika, Pedagogická orientace, Orbis scholae, Studia paedagogica</i> aj.</p> <p>Odborné časopisy pro učitele: <i>Komenský</i>.</p> <p>Hoeksema - S. Nole; Fredrickson, B. L., Loftus, G. R., & Wagenaar, W. A. (2012). <i>Psychologie Atkinsonové a Hilgarda</i>. Portál.</p> <p>Čáp, J., & Mareš, J. (2001). <i>Psychologie pro učitele</i>. Portál.</p> <p>Fontana, D. (2003). <i>Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele</i>. Portál.</p> <p>Helus, Z. (2011). <i>Úvod do psychologie</i>. Grada.</p> <p>Mareš, J. (2013). <i>Pedagogická psychologie</i>. Portál.</p> <p>Vágnerová, M. (2004). <i>Základy psychologie</i>. Karolinum.</p>

Okruh SZZ: 2	Aplikační a portfoliový úkol	Vybraná literatura
<p>Pedagogický a psychologický výzkum a jeho využití v práci učitele</p> <p>Pedagogický výzkum a jeho metodologické součásti (výzkumný problém, kvantitativní a kvalitativní orientace výzkumu, validita a reliabilita, metody sběru dat, metody analýzy dat, interpretace údajů).</p> <p>Metody výzkumu a jejich psychologické aspekty: Metody získávání dat: pozorování, rozhovor, analýza produktů, experiment (přirozený a laboratorní), kvaziexperiment, ex post facto výzkum. Longitudinální a průřezový (cross-section) výzkum, korelační výzkum. Kvantitativní, kvalitativní a smíšený výzkumný design. Standardizované psychologické testy. Dotazníky. Etické aspekty výzkumu a získávání dat. GDPR. Práce s osobními údaji ve školní praxi.</p>	<p>Na svých portfoliových úkolech ukažte standardní strukturu empirické studie/zprávy z výzkumu. Představte přehledovou část, výzkumnou otázku, jí odpovídající metody sběru a analýzy dat, výsledky a diskusi výsledků. Objasněte postupy analýzy dat, které jste použili: kvalitativní kódování, tvorbu kategorií a teorie (včetně odkazů na autory), základní statistické zpracování dat.</p>	<p>Gavora, P., et al. (2010). <i>Elektronická učebnica pedagogického výskumu</i>. [online]. Bratislava: Univerzita Komenského. http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk</p> <p>Švaříček, R., et al. (2007). <i>Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry</i>. Portál. (s. 12–257).</p> <p>Hoeksema – S. Nole; Fredrickson, B. L., Loftus, G. R., & Wagenaar, W. A. (2012). <i>Psychologie Atkinsonové a Hilgarda</i>. Portál.</p> <p>Vágnerová, M. (2004). <i>Základy psychologie</i>. Karolinum.</p>

Okruh SZZ: 3	Aplikační a portfoliové úkoly	Vybraná literatura
<p>Vzdělávací politika ČR a společné vzdělávání</p> <p>Vzdělávací politika České republiky v kontextu Evropské unie (Lisabonský proces, Boloňská deklarace, Memorandum o celoživotním učení). Principy vzdělávací politiky ČR (Bílá kniha, Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030). Školská legislativa platná v ČR (školské zákony).</p> <p>Inkluzivní výuková praxe a poradenství ve škole. Školní poradenské pracoviště a jeho praxe: výchovný poradce, školní metodik prevence, speciální pedagog, školní psycholog, třídní učitel (náplň práce, rozdělení rolí, rizika práce). Spolupráce s dalšími institucemi v psychologické perspektivě (pedagogicko-psychologická poradna, speciálně-pedagogické centrum, středisko výchovné péče, OSPOD aj). Psychologické aspekty práce s žákem. Možnosti kompenzace a korekce školsky významných potíží. Zásady práce s dětmi s těmito potížemi ve škole (role třídního učitele, a především školního poradenského pracoviště).</p>	<p>Popište obsah školního vzdělávacího programu (ŠVP) a uveďte, jakým způsobem se plánované kurikulum ŠVP odráží v realizovaném kurikulu – ve výukovém procesu. Uveďte příklady z vlastní praxe v navštívených školách, nebo škole, kde učíte.</p> <p>Na příkladu vybraného ŠVP poukažte na implementaci principů vzdělávací politiky ČR.</p>	<p>EURYDICE: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Main_Page</p> <p>Kalous, J., & Veselý, A. (2006). (Eds.). <i>Teorie a nástroje vzdělávací politiky</i>. Karolinum.</p> <p>Školská legislativa: www.msmt.cz</p> <p>Strategie vzdělávací politiky do roku 2030. http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030</p> <p>Vágnerová, M. (1999). <i>Psychopatologie pro pomáhající profese. Variabilita a patologie lidské psychiky</i>. Portál.</p> <p>Krejčová, L., & Mertin, V., (Eds.) (2010). <i>Pedagogická intervence u žáků ZŠ</i>. Wolters Kluwer ČR.</p> <p>Langmeier, J., & Matějček, Z. (2011). <i>Psychická deprivace v dětství</i>. Karolinum.</p>

Okruh SZZ: 4	Aplikační a portfoliové úkoly	Vybraná literatura
<p>Škola v současnosti a její vliv na žáka</p> <p>Základní škola/střední škola ve vzdělávacím systému (dle klasifikace ISCED). Funkce školy v současné společnosti. Proměna školy v souvislosti s proměnou kurikula a společnosti.</p> <p>Náročná životní situace v životě žáka. Školní vzdělávání jako zdroj zátěže. Přejít mezi vzdělávacími stupni či vzdělávacími institucemi jako náročná životní situace. Teorie stresu (Seley, Lazarus). Způsoby zvládnutí stresu (copingové strategie). Druhy náročných životních situací u dětí školního věku. Zásady krizové intervence.</p>	<p>Na příkladu českých (event. zahraničních) kurikulárních dokumentů objasněte princip jejich fungování a úlohu, kterou sehrávají ve vztahu ke škole a její proměně. Kriticky posuďte přínosy a problémy dvoustupňového kurikula.</p> <p>Diskutujte o vybrané metafoře školy (např. škola jako povznesení, základ života, dílna lidskosti, chrám, výtah, pojišťovna) a uvažujte o tom, jaké pojetí a funkce školy stojí v pozadí této metafory. Uveďte vaši osobní metaforu.</p> <p>Na základě teorií stresu a copingových strategií popište, jak se žák může vyrovnávat se situací, kdy nezvládá „běžné“ úkoly ve škole (a jak mu může učitel pomoci).</p>	<p>Rámcový vzdělávací program (odpovídající studijnímu oboru).</p> <p>Janíková, M., Janík, T., Jůva, V., Vašátková, J., Hloušková, L., Maňák, J., et al. (2009). <i>Základy školní pedagogiky</i>. Paido. (kapitola 1).</p> <p>Keller, J., & Tvrdý, L. (2008). <i>Vzdělanostní společnost? Chrám, výtah a pojišťovna</i>. Slon.</p> <p>Tupý, J. (2014). <i>Tvorba kurikulárních dokumentů v České republice</i>. Masarykova univerzita. http://www.ped.muni.cz/weduresearch/publikace/pvtp35.pdf</p> <p>Knotová, D. et al. (2014). <i>Školní poradenství</i>. Grada.</p> <p>Langmeier, J., & Matějček, Z. (2011). <i>Psychická deprivace v dětství</i>. Karolinum.</p> <p>Matějček, Z. (2007). <i>Co děti nejvíc potřebují</i>. Portál.</p> <p>Matějček, Z. (2011). <i>Praxe dětského psychologického poradenství</i>. Portál.</p>

Okruh SZZ: 5	Aplikační a portfoliové úkoly	Vybraná literatura
<p>Řízení školy a možnosti podpory profesního vývoje učitele</p> <p>Procesy řízení, vedení a správy škol. Decentralizace, autonomizace školského systému, „skládání úctů“ školy, vnitřní rozvoj škol, koncepce řízení kvality ve vzdělávání, škola jako učící se organizace. Rady škol jako ústřední prvek systému správy škol.</p> <p>Náročná životní situace v životě učitele. Psychologická náročnost učitelství a práce s ní. Profesní vývoj učitele a jeho specifika. Syndrom vyhoření, možnosti jeho prevence a řešení (teorie, legislativa, praxe školy). Psychohygienu učitele.</p>	<p>Na příkladu školské rady vybrané instituce popište její složení, hlavní kompetence a zkušenosti s jejím fungováním na dané škole.</p> <p>Popište, jakým způsobem pracujete se stresem a zátěží.</p>	<p>Pol, M. (2007). <i>Škola v proměnách</i>. MU.</p> <p>Trunda, J., Bříza, K., & Trojan, V. (2012). <i>Řízení školy ve znalostní společnosti</i>. UK.</p> <p>Obst, O. (2006). <i>Manažerské minimum pro učitele</i>. UP.</p> <p>Hennig, C., & Keller, G. (1996). <i>Antistresový program pro učitele: projevy, příčiny a způsoby překonání stresu z povolání</i>. Portál.</p> <p>Pešek, R., & Praško J. (2016). <i>Syndrom vyhoření: Jak se prací a pomáháním druhým nezničit</i>. Pasparta.</p> <p>Mareš, J. (2013). <i>Pedagogická psychologie</i>. Portál.</p>

Okruh SZZ: 6	Aplikační a portfoliové úkoly	Vybraná literatura
<p>Podpora úspěšnosti žáků a žáci se se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole – specifické poruchy učení (SPU)</p> <p>Na člověka zaměřený přístup ve vzdělávání (person-centred approach), tři postoje facilitující učení (C. R. Rogers). Individualizovaná a diferencovaná výuka v současné škole a práce s rozmanitou žákovskou populací. Inkluzivní vzdělávání a jeho principy, podpůrná opatření.</p> <p>Žák se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole – specifické poruchy učení (SPU). Klasifikace a projevy SPU. Charakteristiky dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie a dyspraxie. Možnosti kompenzace a nápravy. Zásady práce s těmito dětmi ve škole (včetně role třídního učitele a školního poradenského pracoviště).</p>	<p>Na příkladu přípravy na výuku a její reflexe uveďte, jakým způsobem jste ve výuce uplatnili princip individualizace a diferenciací.</p> <p>Princip diferencované výuky ukažte na pomůckách do výuky a výukových materiálech.</p>	<p>Bertrand, Y. (1998). <i>Soudobé teorie vzdělávání</i>. Portál (kap. 2).</p> <p>Kratochvílová, J., Horká, H., & Škarková, L. (2015). <i>Rozvoj osobnostních a profesních kompetencí učitele 1. stupně základní školy</i>. MU.</p> <p>Podpůrná opatření: http://inkluzie.upol.cz/ebooks/katalog-vseobecny/katalog-vseobecny.pdf</p> <p>Knotová, D. et al. (2014). <i>Školní poradenství</i>. Grada.</p> <p>Krejčová, L., & Mertin, V., eds. (2010). <i>Pedagogická intervence u žáků ZŠ</i>. Wolters Kluwer ČR.</p> <p>Matějček, Z. (2011). <i>Praxe dětského psychologického poradenství</i>. Portál.</p> <p>Vágnerová, M. (1999). <i>Psychopatologie pro pomáhající profese. Variabilita a patologie lidské psychiky</i>. Portál.</p> <p>Vágnerová, M. (2005). <i>Školní poradenská psychologie pro pedagogy</i>. Karolinum.</p>

Okruh SZZ: 7	Aplikační a portfoliový úkol	Vybraná literatura
<p>Žák nadaný a mimořádně nadaný ve škole</p> <p>Vzdělávání nadaných žáků podle současné legislativy a kurikula (RVP). Možnosti práce s nadanými žáky, akcelerace a obohacení. Individuální vzdělávací plán.</p> <p>Nadání, talent, vlohy. Teorie inteligence a způsoby měření. Typy nadání a nadaných. Možnosti diagnostiky nadání (orientační, psychologická). Možnosti práce učitele, školy a školního poradenského pracoviště s nadaným žákem.</p>	<p>Na konkrétním učivu vysvětlíte, jak byste realizoval/a obohacení učiva u nadaného žáka.</p>	<p>Hříbková, L. (2009). <i>Nadání a nadaní. Pedagogicko-psychologické přístupy, modely, výzkumy a jejich vztah ke školské praxi</i>. Grada.</p> <p>Mareš, J. (2013). <i>Pedagogická psychologie</i>. Portál.</p> <p>Mudrák, J. (2015). <i>Nadané děti a jejich rozvoj</i>. Grada.</p> <p>Portešová, Š. (2014). <i>Rozumově nadaní studenti s poruchou učení: cesty od školních výkonových paradoxů k úspěchu</i>. Masarykova univerzita.</p>

Okruh SZZ: 8	Aplikační a portfoliové úkoly	Vybraná literatura
<p>Osobnost učitele a žáka</p> <p>Osobnost učitele, jeho role, profesní kompetence a rozvoj. Standard učitele, profesní etika (např. Rámec profesních kvalit učitele). Pedagog jako reflektující praktik, modely reflexe (ALACT). Třídní učitel.</p> <p>Osobnost učitele a osobnost žáka. Osobnost učitele (jedinice) z hlediska psychologie. Teorie osobnosti a jejich aplikace v pedagogickém prostředí. Životní příběh učitele, životní příběh žáka a jejich vliv na proces učení a výchovy.</p>	<p>Ukažte na vybraném záznamu ve vašem pedagogickém deníku znaky reflektivního psaní. Vysvětlete, v čem vybraný záznam ne/přispěl k vašemu profesnímu učení.</p> <p>Prezentujte svoje (učitelovo) pojetí výuky, komparujte s vybraným modelem kompetencí učitele (např. Rámecem profesních kvalit, Standardu profesních kompetencí studenta). Uveďte příklad vašich silných a slabých profesní kompetencí (můžete využít podklady ze Standardu kvality profesních kompetencí studenta).</p> <p>Popište, jak může základní principy vámi vybrané teorii osobnosti využít učitel při práci se žáky.</p>	<p>Průcha, J. (2017). <i>Moderní pedagogika</i>. Portál.</p> <p>Korthagen, F., Koster, B., Kessel, J., Lagerwerf, B., & Wubbels, T. (2011). <i>Jak spojit praxi s teorií: didaktika realističtějšího vzdělávání učitelů</i>. Paido.</p> <p>Tomková et al. (2012). <i>Rámec profesních kvalit učitele</i>. Národní ústav pro vzdělávání.</p> <p>Drapela, V. J. (1997). <i>Přehled teorií osobnosti</i>. Portál.</p> <p>Hall, C. S., & Lindzey, G. (1997). <i>Psychologie osobnosti</i>. Slovenské pedagogické nakladatelstvo.</p> <p>Helus, Z. (2004). <i>Dítě v osobnostním pojetí: Obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče</i>. Portál.</p>

Okruh SZZ: 9	Aplikační a portfoliový úkol	Vybraná literatura
<p>Práce se vzdělávacími cíli na podporu úspěšnosti žáků</p> <p>Cíle základního / středního vzdělávání v rámcových vzdělávacích programech a jejich aplikace ve školních vzdělávacích programech. Taxonomie výukových cílů. Využití výukových cílů k řízení výuky.</p> <p>Školní úspěšnost a neúspěšnost. Pojem školní úspěšnost – objektivní a subjektivní vymezení. Faktory ovlivňující školní úspěšnost. Teorie sociokulturního znevýhodnění. Opatření zvyšujících školní úspěšnost žáků ve třídě.</p>	<p>Uveďte ze svých příprav ukázky cílů, jejich typologii, způsob práce se stanovenými cíli ve výuce a zpětnou vazbu, zda bylo cíle dosaženo.</p>	<p>Pasch, M. (2005). <i>Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině</i>. Portál.</p> <p>Rámcový vzdělávací program (RVP).</p> <p>Mareš, J. (2013). <i>Pedagogická psychologie</i>. Portál.</p>

Okruh SZZ: 10	Aplikační a portfoliové úkoly	Vybraná literatura
<p>Výchova, kritická a senzitivní období ve vývoji</p> <p>Teorie výchovy, vztah výchovy a vzdělávání. Výchova a průřezová témata ve škole, výchova jako formativní proces, antinomie výchovy, styly výchovy dle Čápa nebo Darlingové a Steinberga (in Gillernová et al.).</p> <p>Kritická a senzitivní období ve vývoji, vývojové mezníky a škola. Periodizace vývoje a jeho různých aspektů (kognitivní vývoj, psychosociální, emoční, a tělesný vývoj). Charakteristika dítěte staršího školního věku v psychologických teoriích (Erikson, Piaget, Kohlberg). Vývojové potřeby a vývojové krize ve vztahu ke vzdělávání. Práce s vývojovými možnostmi a limity ve škole. Teorie raného citového přilnutí (attachment), psychická deprivace v dětství. Vztahy k rodičům, učitelům a vrstevníkům a práce s nimi v praxi školy. Možné problémové projevy žáků (vč. krizových a kritických situací) ve škole a jejich řešení – např. poruchy příjmu potravy a sebepoškození (identifikace ve škole, spolupráce s rodiči a PPP).</p>	<p>Jakým konkrétním způsobem můžete přispět k výchově žáků ve škole? Ukažte na příkladu ze své praxe.</p> <p>Na příkladu ze své praxe ukažte, jakým způsobem zohledňujete ve výuce vývojová specifika žáků.</p>	<p>Strouhal, M. (2013). <i>Teorie výchovy: k vybraným problémům a perspektivám jedné pedagogické disciplíny</i>. Grada.</p> <p>Čáp, J. (1996). <i>Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy</i>. ISV.</p> <p>Gillernová, I., Kebza, V., & Rymeš, M. (2011). <i>Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí</i>. Grada. (kapitola: 2.3.2 Pojetí rodičovských stylů).</p> <p>Langmeier, J., & Krejčířová, D. (Eds.). (1998). <i>Vývojová psychologie</i>. Grada.</p> <p>Thorová, K. (2015). <i>Vývojová psychologie. Proměny lidské psychiky od početí po smrt</i>. Portál.</p> <p>Vágnerová, M. (2001). <i>Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy</i>. Karolinum.</p> <p>Vágnerová, M. (2012). <i>Vývojová psychologie. Dětství a dospívání</i>. Univerzita Karlova.</p>

Okruh SZZ: 11	Aplikační a portfoliové úkoly	Vybraná literatura
<p>Plánování výuky a učení</p> <p>Plánování výuky (ŠVP jako východisko pro projektování výuky), časový tematický plán a příprava na výukovou jednotku. Výukové cíle, vzdělávací obsah, jeho koncipování, didaktická analýza učiva, tvorba učebních úloh.</p> <p>Učení. Význam učení pro život člověka. Základní druhy učení – senzomotorické, kognitivní, sociální. Základní principy učení: učení pokusem a omylem, vhlédem, posilováním, nápodobou a identifikací. Učení a paměť v kontextu přípravy výuky a požadavků na žáky. Jedna vybraná klasická teorie učení a aktuální přístupy k učení (kognitivistické, konstruktivistické) – jejich charakteristika, představitelé a význam pro budoucí praxi studenta.</p>	<p>Na příkladu didaktické kazuistiky z vašeho aprobačního předmětu objasněte souvztažnost mezi výukovými obsahy, cíli, činnostmi žáků a jejich možnostmi.</p> <p>Vysvětlete, v čem spočívá transformace oborových obsahů do obsahu kurikula a jak se z kurikulárních obsahů stávají obsahy mysli. Na příkladu ze své výuky vysvětlete psychodidaktickou transformaci obsahu.</p> <p>Na konkrétní přípravě do výuky demonstруйте svou znalost a zohlednění aktuálních psychologických teorií učení.</p>	<p>Janík, T. et al. (2013). <i>Kvalita (ve) vzdělávání: obsahově zaměřený přístup ke zkoumání a zlepšování výuky</i>. MU. (kapitoly 8, 9) http://didacticaviva.ped.muni.cz</p> <p>Pasch, M. (2005). <i>Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině</i>. Portál.</p> <p>Hoeksema – S. Nole; Fredrickson, B. L., Loftus, G. R., & Wagenaar, W. A. (2012). <i>Psychologie Atkinsonové a Hilgarda</i>. Portál.</p> <p>Čáp, J., & Mareš, J. (2001). <i>Psychologie pro učitele</i>. Portál.</p> <p>Mareš, J. (2013). <i>Pedagogická psychologie</i>. Portál.</p>

Okruh SZZ: 12	Aplikační a portfoliové úkoly	Vybraná literatura
<p>Výukové strategie a práce s motivací ve výuce</p> <p>Výukové strategie (deduktivní, induktivní a sociálně zprostředkovaná výuka). Typy výuky: výuka informativní, heuristická, produkční. Vyučovací metody, jejich klasifikace a kritéria výběru. Pedagogický odkaz J. A. Komenského ve vztahu k současným výukovým strategiím a principům výuky.</p> <p>Motivace k učení, práce s motivací ve škole. Teorie motivace a teorie potřeb ve výuce (poznávací, výkonová, sociální; potřeba úspěchu a potřeba vyhnout se neúspěchu). Práce s aspirační úrovní žáků ve výuce. Diagnostika motivace a práce s motivací. Zásady využívání odměn a trestů. Vlivy snižující motivaci a školní výkon (nuda a strach ve škole).</p>	<p>Z vybrané přípravy na vyučovací hodinu popište, z kterých výukových strategií/metod/principů jste vycházeli/a.</p> <p>Popište způsob práce s vybranou vyučovací metodou, kterou využíváte v praxi, od původního plánu přes její realizaci k alteraci.</p> <p>Vyjmenujte různé způsoby motivace žáků ve výuce a na vybraném příkladu ilustруйте způsob jejich aplikace (databáze různých způsobů motivace).</p>	<p>Komenský, J. A. (1948). <i>Didaktika velká</i>. Komenium.</p> <p>Maňák, J., & Švec, V. (2003). <i>Výukové metody</i>. Paido.</p> <p>Čáp, J., & Mareš, J. (2001). <i>Psychologie pro učitele</i>. Portál.</p> <p>Mareš, J. (2013). <i>Pedagogická psychologie</i>. Portál.</p> <p>Rollnick, S., Kaplan, S. G., & Rutschman, R. (2017). <i>Motivační rozhovory ve škole</i>. Portál.</p> <p>Pavelková, I. (2002). <i>Motivace žáků k učení: perspektivní orientace žáků a časový faktor v žákovské motivaci</i>. PdF UK.</p>

Okruh SZZ: 13	Aplikační a portfoliové úkoly	Vybraná literatura
<p>Školní třída jako sociální skupina a její řízení</p> <p>Strategie řízení třídy, organizace výuky. Organizační formy vyučování. Hromadná, skupinová a individualizovaná výuka. Kooperativní učení. Domácí příprava žáků na vyučování a domácí úkoly, individuální vzdělávání.</p> <p>Školní třída a škola. Sociální skupina a skupinová dynamika (konflikt a kooperace). Fáze vývoje sociální skupiny (aplikujte na vývoj třídy a skupinovou práci se třídou). Vedení školní třídy (autorita a moc učitele). Sociální klima třídy a možnosti jeho diagnostiky.</p>	<p>Vysvětlete pojem učitelovo pojetí výuky. Konfrontujte svoje pojetí výuky s Rámcem profesních kvalit učitele (NUOV).</p> <p>Na svých přípravách na výuku diskutujte o:</p> <p>a) zadání domácích úkolů a očekávané domácí přípravě,</p> <p>b) použití vybrané organizační formy vyučování.</p>	<p>Cangelosi, J. S. (2000). <i>Strategie řízení třídy: jak získat a udržet spolupráci žáků při výuce</i>. Portál.</p> <p>Lukas, J., & Lojdová, K. (2018). Řízení třídy: přístupy, oblasti, strategie. <i>Pedagogika</i>, 68(2), 155–172.</p> <p>Kasíková, H. (2010). <i>Kooperativní učení, kooperativní škola</i>. Portál.</p> <p>Petty, G. (2013). <i>Moderní vyučování</i>. Portál.</p> <p>Hayesová, N. (1998). <i>Základy sociální psychologie</i>. Portál.</p> <p>Hewstone, M., & Stroebe, W. (2006). <i>Sociální psychologie. Moderní učebnice sociální psychologie</i>. Portál.</p> <p>Řezáč, J. (1998). <i>Sociální psychologie</i>. Paido.</p> <p>Výrost, J., Slaměník, I., & Sollárová, E. (2019). <i>Sociální psychologie: teorie, metody, aplikace</i>. Grada.</p>

Okruh SZZ: 14	Aplikační a portfoliový úkol	Vybraná literatura
<p>Pedagogické diagnostikování ve škole</p> <p>Pedagogická diagnostika žáka a školní třídy (základní pojmy, etapy diagnostického postupu, metody pedagogické diagnostiky). Spolupráce s rodiči, školským a školním poradenským zařízením.</p> <p>Diagnostika ve škole. Význam diagnostiky v pedagogické praxi. Diagnostika žáka – předmět a postupy. Využívání různých typů norem v hodnocení žáků a různých typů hodnocení (zejména žáků se speciálními vzdělávacími potřebami). Diagnostika a autodiagnostika učitele – předmět a postupy. Možná úskalí diagnostiky a etický rámec diagnostiky ve škole. GDPR.</p>	<p>Doložte diagnostiku vybraného žáka nebo třídy dle stanoveného cíle ve struktuře diagnostického postupu.</p>	<p>Mertin, V., & Krejčová, L. (2012). <i>Metody a postupy poznávání žáka</i>. Wolters Kluwer ČR.</p> <p>Zelinková, O. (2007). <i>Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program</i>. Portál.</p> <p>Čáp, J., & Mareš, J. (2001). <i>Psychologie pro učitele</i>. Portál.</p> <p>Mareš, J. (2013). <i>Pedagogická psychologie</i>. Portál.</p>

Okruh SZZ: 15	Aplikační a portfoliové úkoly	Vybraná literatura
<p>Učení, jeho výsledky a jejich vliv na žáka</p> <p>Zjišťování výsledků výuky. Ústní a písemná zkouška, didaktické testy. Typy hodnocení (autonomní, heteronomní, sumativní, formativní, komplexní rozvíjející,...). Formy hodnocení (verbální, číselné, grafické, nonverbální). Vliv hodnocení na školní úspěch a neúspěch.</p> <p>Proces učení v souvislosti s vývojem osobnosti a identity žáka. Uveďte možnosti ovlivňování osobnosti žáků ve škole a případná rizika.</p>	<p>Na základě vámi zkonstruovaného znalostního testu pro žáky v předmětu, na který máte aprobaci, ukažte, jak se test konstruuje, jak se zpracovávají data, jak se interpretují.</p> <p>K vybranému výstupu z výuky (referát, slohová práce, projekt,...) vytvořte kritéria a případně indikátory jeho hodnocení.</p> <p>Vysvětlete, jak může základní principy vámi vybrané teorii osobnosti využít učitel při působení na žáka v oblasti žákova osobnostního rozvoje. Pokuste se toto působení dát i do souvislosti s konceptem klíčových kompetencí.</p>	<p>Kratochvílová, J. (2011). <i>Systém hodnocení a sebehodnocení žáků. Zkušenosti z České republiky i Evropských škol.</i> MSD.</p> <p>Chvál, M., Procházková, I., & Straková, J. (2015). <i>Hodnocení výsledků vzdělávání didaktickými testy.</i> ČŠI. http://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Hodnoceni-vysledku-vzdelavani-didaktickymi-testy</p> <p>Drapela, V. J. (1997). <i>Přehled teorií osobnosti.</i> Portál.</p> <p>Fontana, D. (2003). <i>Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele.</i> Portál.</p> <p>Helus, Z. (2004). <i>Dítě v osobnostním pojetí. Obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče.</i> Portál.</p> <p>Mareš, J. (2013). <i>Pedagogická psychologie.</i> Portál.</p>

Okruh SZZ: 16	Aplikační a portfoliový úkol	Vybraná literatura
<p>Učení a vybrané výukové metody</p> <p>Problémová metoda a problémové vyučování. Projektová výuka. Východiska projektové výuky a problémového vyučování: Pedagogický pragmatismus a jeho představitelé. Autentické učení, jeho podstata a principy.</p> <p>Vztah mezi učením a myšlením. Druhy myšlení, vývoj myšlení a řeči (Vygotsky). Kognitivní styly a učení. Hlavní kognitivní styly a styly učení. Současná kritika stylů učení. Diagnostika poznávacích a učebních stylů. „Vztah k poznání“ a jeho vazba na učební styl a na efektivitu učení. Efektivní strategie a taktiky učení.</p>	<p>Diskutujte výhody a nevýhody vybrané reformní školy či inovativního směru.</p>	<p>Kratochvílová, J. (2006). <i>Teorie a praxe projektové výuky</i>. Masarykova univerzita.</p> <p>Pasch, M. (2005). <i>Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině</i>. Portál.</p> <p>Fisher, R., & Balcar, K. (2004). <i>Učíme děti myslet a učit se: praktický průvodce strategiemi vyučování</i>. Portál.</p> <p>Mareš, J. (2013). <i>Pedagogická psychologie</i>. Portál.</p> <p>Vágnerová, M. (2001). <i>Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy</i>. Karolinum.</p>

Okruh SZZ: 17	Aplikační a portfoliový úkol	Vybraná literatura
<p>Rozvoj alternativních vzdělávacích programů a inovací v současnosti a jeho důvody, afektivní potřeby nejen v alternativním vzdělávání</p> <p>Alternativní vzdělávací programy a inovace ve vzdělávání: reformní školy, nové alternativy, inovace v současné škole.</p> <p>Školní prostředí a emoce, práce s emocemi ve škole. Klasifikace emocí, projevy emocí, vztah emocí a potřeb, emocí a motivace, emocí a učení. Emoční regulace a její vývoj. Neurotické poruchy. Poruchy chování a emocí s obvyklým nástupem v dětství.</p>	<p>Na vybraných přípravách na výuku diskutujte o použití prvků vybraných reformních či inovativních směrů. Ve světle vlastní praktické zkušenosti diskutujte o úskalích a přínosech vybraného reformního či inovativního směru.</p>	<p>Svobodová, J. (2007). <i>Výběr z reformních i současných edukačních koncepcí</i>. MSD.</p> <p>Hoeksema – S. Nole; Fredrickson, B. L., Loftus, G. R., & Wagenaar, W. A. (2012). <i>Psychologie Atkinsonové a Hilgarda</i>. Portál.</p> <p>Čáp, J., & Mareš, J. (2001). <i>Psychologie pro učitele</i>. Portál.</p> <p>Matějček, Z. (2007). <i>Co děti nejvíc potřebují</i>. Portál.</p> <p><i>Mezinárodní klasifikace nemocí DSM-V</i>.</p>

Okruh SZZ: 18	Aplikační a portfoliový úkol	Vybraná literatura
<p>Hodnoty a postoje ve vzdělávání</p> <p>Axiologické dimenze člověka (co je hodnota, charakter, ctnost, potřeba), charakteristika některých teorií hodnot. Hodnoty ve výchově a hodnotová dimenze v kurikulu ZŠ a SŠ. Morální výchova: její cíle a metody (kognitivní, emocionální, zaměřené na jednání).</p> <p>Postoje, předsudky, stereotypy ve škole. Vývoj morálního usuzování (Piaget, Kolberg). Složky postoje, utváření a změny postojů ve výukové praxi. Typy předsudků a stereotypů (genderové, etnické atd.), jejich vliv na komunikaci učitele a žáků, rodičů atd. Labeling. Možnosti postojové změny u předsudků a stereotypů u žáků a učitelů. Rozvoj sociálních kompetencí a jejich souvislost s konceptem klíčových kompetencí.</p>	<p>Vyberte si jeden z konceptů morální nebo charakterové výchovy a vysvětlete ho (např. Výchova silných stránek charakteru a ctností dle M. Seligmana, Integrativní etická výchova dle D. Narvaez, Hodnotové vzdělávání C. Mooney, Sociální a emoční učení, Mindfulness ve školách).</p>	<p>Muchová, L. (2015). <i>Morální výchova v nemorální společnosti?</i> Centrum pro studium demokracie a kultury.</p> <p>Dorotíková, S. (1998). <i>Filosofie hodnot: Problémy lidské existence, poznání a hodnocení.</i> UK. (s. 28)</p> <p>Kučerová, S. (1996). <i>Člověk, hodnota, výchova.</i> Manacom. (s. 18).</p> <p>Hewstone, M., & Stroebe, W. (2006). <i>Sociální psychologie. Moderní učebnice sociální psychologie.</i> Portál.</p> <p>Řezáč, J. (1998). <i>Sociální psychologie.</i> Paido.</p> <p>Výrost, J., Slaměník, I., & Sollárová, E. (2019). <i>Sociální psychologie: teorie, metody, aplikace.</i> Grada.</p>

Okruh SZZ: 19	Aplikační a portfoliové úkoly	Vybraná literatura
<p>Socializace, rodina a škola</p> <p>Rodina jako socializační a edukační prostředí: funkce rodiny, znaky funkční rodiny, styly výchovy dle Čápa nebo Darlingové a Steinberga (in Gillernová et al.). Typy rodinného zázemí žáka. Spolupráce učitele s rodiči žáků.</p> <p>Socializace, rodina a škola. Proces socializace, jeho význam pro člověka a společnost. Role školy a rodiny v socializaci dítěte, rozdíly v rodinné a školní socializaci. Role v rodině, náročné situace v rodině. Vztah rodiny a školy z psychologického hlediska. Způsoby komunikace mezi školou a rodinou.</p>	<p>Prezentujte svůj scénář mikrovýstupu, ve kterém se představíte jako třídní učitel (učitelka) rodičům svých žáků na první společné schůzce s nimi?</p> <p>Uvedte rizika komunikace mezi rodinou a školou a možnosti jejich předcházení.</p>	<p>Rabušicová, M. (2004). <i>Škola a (versus) rodina</i>. MU.</p> <p>Střelec, S. (Ed.). (2004). <i>Studie z teorie a metodiky výchovy I</i>. MU. (s. 136–146)</p> <p>Střelec, S. (Ed.). (2006). <i>Studie z teorie a metodiky výchovy II</i>. MU. (s. 109–123)</p> <p>Čáp, J. (1996). <i>Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy</i>. ISV.</p> <p>Gillernová, I., Kebza, V., & Rymeš, M. (2011). <i>Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí</i>. Grada. (kapitola: 2.3.2 Pojetí rodičovských stylů)</p> <p>Hayesová, N. (1998). <i>Základy sociální psychologie</i>. Portál.</p> <p>Hewstone, M., & Stroebe, W. (2006). <i>Sociální psychologie. Moderní učebnice sociální psychologie</i>. Portál.</p> <p>Řezáč, J. (1998). <i>Sociální psychologie</i>. Paido.</p> <p>Výrost, J., Slaměnik, I., & Sollárová, E. (2019). <i>Sociální psychologie: teorie, metody, aplikace</i>. Grada.</p> <p>Praško, J., & Prašková H. (2007). <i>Asertivitou proti stresu</i>. Grada.</p>

Okruh SZZ: 20	Aplikační a portfoliový úkol	Vybraná literatura
<p>Kázeň a svoboda ve výchově a jejich vztah k žákům s problémovým chováním</p> <p>Kázeň a svoboda ve výchově a ve škole. Analýza neukázněného chování, metody řešení výchovného konfliktu: behavioristické a humanistické přístupy. Autorita ve výchově. Moc ve školní třídě (báze moci učitele, mocenské konstelace ve výuce).</p> <p>Žáci s problémovým chováním a jejich vnímání učitelem. Pojem problémové chování a specifické poruchy chování. Možné příčiny problémového chování. Projevy problémového chování. Možnosti nápravy problémového chování. Postup školy vůči dítěti s problémovým chováním (včetně role třídního učitele a školního poradenského pracoviště). Sociální vnímání a poznávání ve vztahu mezi vyučujícími a studujícími. „Chyby“ ve vnímání a poznávání druhých ve školní praxi.</p>	<p>Uvedte příklady efektivního řízení třídy, kterým můžete předcházet vyrušování žáků. Ilustrujte použití některých opatření v praxi.</p>	<p>Bendl, S. (2011). <i>Školní kázeň v teorii a praxi: učebnice pro studenty učitelství</i>. Triton.</p> <p>Lukas, J., & Lojdová, K. (2018). Řízení třídy: přístupy, oblasti, strategie. <i>Pedagogika</i>, 68(2), 155–172.</p> <p>Šedová, K. (2011). Mocenské konstelace ve výukové komunikaci. <i>Studia paedagogica</i>, 16(1), 89–118.</p> <p>Vlčková, K., Lojdová, K., Lukas, J., Mareš, J., Šalamounová, Z., Kohoutek, T., et al. (2015). <i>Z posluchárny za katedru: mocenské vztahy ve výuce</i>. MU. (s. 22–45)</p> <p>Hayesová, N. (1998). <i>Základy sociální psychologie</i>. Portál.</p> <p>Hewstone, M., & Stroebe, W. (2006). <i>Sociální psychologie. Moderní učebnice sociální psychologie</i>. Portál.</p> <p>Krejčová, L., & Mertin, V., eds. (2010). <i>Pedagogická intervence u žáků ZŠ</i>. Wolters Kluwer ČR.</p> <p>Lechta, V., a kol. (2005). <i>Terapie narušené komunikační schopnosti</i>. Portál.</p> <p>Matějček, Z. (2011). <i>Praxe dětského psychologického poradenství</i>. Portál.</p> <p>Vágnerová, M. (1999). <i>Psychopatologie pro pomáhající profese. Variabilita a patologie lidské psychiky</i>. Portál.</p> <p>Mezinárodní klasifikace nemocí – 10 (poruchy emocí a chování s obvyklým nástupem v dětství).</p>

Okruh SZZ: 21	Aplikační a portfoliový úkol	Vybraná literatura
<p>Výchovná prostředí a vlivy sociálního vnímání aktérů</p> <p>Výchovná prostředí (charakteristika školního, vrstevnického a lokálního prostředí). Kultura a klima školy. Komunitní škola, otevřená škola.</p> <p>Narušené vztahy ve školní třídě a ve škole. Podoba a význam dobře fungujících vztahů ve školní třídě. Projevy narušených vztahů. Agresivita. Šikana (teorie – Olweus, Kolář; vymezení, fáze; její rozpoznávání a možní aktéři ve školním prostředí). Kyberšikana. Prevence narušených vztahů ve třídě. Intervence ve třídě s narušenými vztahy (úloha učitele, školního poradenského pracoviště a dalších institucí, vyhláška).</p>	<p>Charakterizujte prostředí vybrané školy, na které jste praktikovali.</p>	<p>Bradová, J. (2013): Rodiče vítání: Se Zdeňkem Slejškou o otevírání škol rodičům a rodičů školám. <i>Komenský</i>, 137(3), 5–11.</p> <p>Hofbauer, B. (2004). <i>Děti, mládež a volný čas</i>. Portál.</p> <p>Kraus, B., & Poláčková, V., et al. (2001). <i>Člověk, prostředí, výchova</i>. Paido.</p> <p>Hayesová, N. (1998). <i>Základy sociální psychologie</i>. Portál.</p> <p>Hewstone, M., & Stroebe, W. (2006). <i>Sociální psychologie. Moderní učebnice sociální psychologie</i>. Portál.</p> <p>Krejčová, L., & Mertin, V. (Eds.) (2010). <i>Pedagogická intervence u žáků ZŠ</i>. Wolters Kluwer ČR.</p> <p>Vágnerová, M. (2005). <i>Školní poradenská psychologie pro pedagogy</i>. Karolinum.</p> <p>Kolář, M. (2011). <i>Nová cesta k léčbě šikany</i>. Portál.</p>

Okruh SZZ: 22	Aplikační a portfoliové úkoly	Vybraná literatura
<p>Pedagogická a výuková komunikace a její psychologický kontext</p> <p>Specifika pedagogické a výukové komunikace (IRF komunikační struktura, dialog ve výuce a dialogické vyučování, vedení diskuse, rozhovor a jeho typy).</p> <p>Komunikace a interakce ve škole. Verbální a neverbální komunikace. Možné problémy v komunikaci mezi učiteli a žáky. Zásady efektivní komunikace učitelů s žáky, s rodiči a s kolegy. Komunikační fauly, komunikační chyby. Sebenaplňující proroctví (Pygmalion efekt a Golem efekt), jejich dynamika a důsledky pro žáka.</p>	<p>Ilustrujte na své praxi, jak se odlišuje pedagogická komunikace v hromadném, skupinovém a individuálním vyučování.</p> <p>Na písemné sebereflexi vlastního komunikačního výstupu vysvětlete, v čem spočívá kvalita pedagogické komunikace učitele.</p>	<p>Nelešovská, A. (2005). <i>Pedagogická komunikace v teorii a praxi: Význam komunikace, vztah učitele k žákovi, komunikace ve škole, ukázky</i>. Grada. (s. 40–57)</p> <p>Mareš, J., & Křivohlavý, J. (1995). <i>Komunikace ve škole</i>. MU. (s. 24–32)</p> <p>Šedřová, K. (2015). Co je dialogické vyučování? <i>Komenský 140</i>(1), 8–12.</p> <p>Šedřová, K., Švaříček, R., & Šalamounová, Z. (2012). <i>Komunikace ve školní třídě</i>. Portál. (s. 41–51; 111–132)</p>

Okruh SZZ: 23	Aplikační a portfoliové úkoly	Vybraná literatura
<p>Otázky a zpětná vazba učitele ve výukové komunikaci</p> <p>Význam otázek v procesu učení, druhy otázek a jejich použití v různých výukových situacích, vztah učitelovy otázky a žákovy odpovědi otázky dle kognitivní náročnosti.</p> <p>Zpětná vazba učitele v pedagogické a výukové komunikaci (funkce zpětné vazby, pravidla pro poskytování zpětné vazby, typy).</p> <p>Psychologické aspekty otázek a zpětné vazby ve výuce z hlediska emocí a sebepojetí dětí. Děti s potenciálně problematickými charakteristikami (introvertní, úzkostné, pomalejší, méně nadané, s omezenou jazykovou kompetencí atd.) a způsoby práce s nimi.</p>	<p>Uveďte příklady otázek různé kognitivní náročnosti z vlastní praxe.</p> <p>Na dvou různých částech přípravy na hodinu diskutujte o vhodnosti použití různých typů otázek. Uveďte, zda a jak byste v dané situaci zařadili zpětnou vazbu. Jaké odpovědi žáků byste v dané situaci očekávali? Jak byste na ně reagovali? Jak byste v dané situaci opravili chybu?</p>	<p>Švaříček, R. (2013). Sedm pravidel kognitivně náročných výuky. <i>Komenský</i>, 138(1), 11–17.</p> <p>Hayesová, N. (1998). <i>Základy sociální psychologie</i>. Portál.</p> <p>Hewstone, M., & Stroebe, W. (2006). <i>Sociální psychologie. Moderní učebnice sociální psychologie</i>. Portál.</p> <p>Lechta, V., a kol. (2005). <i>Terapie narušené komunikační schopnosti</i>. Portál.</p> <p>Řezáč, J. (1998). <i>Sociální psychologie</i>. Paido.</p> <p>Výrost, J., Slaměník, I., & Sollárová, E. (2019). <i>Sociální psychologie: teorie, metody, aplikace</i>. Grada.</p> <p>Praško, J., & Prašková H. (2007). <i>Asertivitou proti stresu</i>. Grada.</p>

Okruh SZZ: 24	Aplikační a portfoliový úkol	Vybraná literatura
<p>Kvalita školy a vztahy v ní</p> <p>Kvalita školy a pedagogická evaluace jako proces, přístupy k pedagogické evaluaci, typy pedagogické evaluace, autoevaluace školy.</p> <p>Klima školy, klima učitelského sboru, žákovské hodnocení výuky, práce se začínajícími učiteli jako možné indikátory kvality školy z pohledu učitele.</p>	<p>Na příkladu Zprávy české školní inspekce a Výroční zprávy o činnosti školy, ve které jste vykonávali učitelskou praxi, popište hodnocené aspekty (externí i interní) a porovnejte je s vlastní zkušeností.</p>	<p>Průcha, J. (1996). <i>Pedagogická evaluace: hodnocení vzdělávacích programů, procesů a výsledků</i>. MU.</p> <p>Vašátková, J. (2010). <i>Autoevaluace a benchmarking ve škole</i>. Hanex.</p> <p>Mareš, J. (2013). <i>Pedagogická psychologie</i>. Portál.</p> <p>Světlana Hanušová et al. (2017). <i>Chtějí zůstat nebo odejít? Začínající učitelé v českých základních školách</i>. MuniPress.</p>

2. Studentské portfolio

2.1 Cíl portfolia

Cílem portfolia je vést studenty učitelství k průběžné reflexi teoretické přípravy, k sebereflexi a reflexi pedagogické praxe a průběžnému sledování vlastního profesního vývoje. Studentské portfolio je součástí státní závěrečné zkoušky z pedagogiky a psychologie. Dává studentovi možnost ukázat, které kompetence si osvojil, shrnout své úspěchy a případné neúspěchy, reflektovat různé aktivity, proběhnuvší během bakalářského i magisterského studia. Zahrnuje materiály, dokumenty a výtvary (artefakty) studenta/ky zpracované během bakalářského i magisterského studia. Jejich uvážený výběr umožňuje sledovat profesní rozvoj studenta/ky učitelství, reflektovat úroveň pedagogických a psychologických znalostí a přinášet podněty pro jejich zdokonalování. Tvoří důležitý podklad pro diskusi studenta/ky s vyučujícím při dílčích zkouškách a státní závěrečné zkoušce z pedagogiky a psychologie.

2.2 Obsah portfolia

Povinná část

- základní údaje o studentovi,
- **portfoliové úkoly** z předmětů společného pedagogicko-psychologického modulu v bakalářském a navazujícím magisterském studiu, v nichž si studenti osvojují teoretické znalosti ve vazbě na pedagogickou realitu ve škole; pokud jste některé úkoly nedělali, v portfoliu je mít nebudete (např. studium na jiné škole). U povinně volitelných předmětů vkládejte portfoliové úkoly, které jste z Vámi zvoleného předmětu dělali. Pokud jste si volili z více úkolů v určitém předmětu jen některé, vložte do portfolia úkoly, které jste dělali. Ostatní úkoly promyslete teoreticky ve vazbě na Vaše zkušenosti z praxe a ze studia. Můžete je také doplnit jinými odpovídajícími materiály, které máte.

- **doklady pedagogické praxe:** např. vybrané příklady příprav na výuku, foto a video dokumentace, reflektivní záznamy od spolužáků nebo provázejících učitelů, zpětná vazba od provázejících učitelů, hodnocení studentovy výuky ze strany žáků (evaluační dotazníky),
- přehled prostudovaných **odborných zdrojů**.

Volitelná, doporučená část

- **aplikační úkoly** jako dílčí úkoly či výstupy ze seminářů,
- autobiografický popis vývoje studenta jako budoucího učitele,
- motivy k volbě učitelského povolání,
- výsledky diagnostických a autodiagnostických metod realizovaných v průběhu výuky pedagogických a psychologických disciplín,
- další vybrané práce z pedagogicko-psychologických disciplín, oborových didaktik (seminární práce, projekty, plakáty),
- anotace pedagogických a psychologických publikací (nad rámec povinné literatury z jednotlivých předmětů),
- citace z odborné literatury a jiné myšlenky, které student považuje za hodnotné ve vztahu k učitelské profesi,
- ukázky učebních pomůcek,
- záznamy o mimoškolních aktivitách, vztahujících se k procesu stávání se učitelem,
- certifikáty dalšího vzdělávání,
- další materiály dle uvážení studenta relevantní pro profesi.

2.3. Portfoliové a aplikační úkoly v pedagogických předmětech

Do portfolia vložte úkoly, které jste v rámci pedagogických a psychologických předmětů dělali. Pokud jste měli na výběr z úkolů, vložte ty, které jste zpracovávali. U povinně volitelných předmětů (školský management, inkluzivní vzdělávání, alternativní a inovativní pedagogika) vložte úkoly, na nichž jste pracovali. Úkoly, které jste nedělali, promyslete na základě své zkušenosti z praxí a studia, případně je můžete doplnit svými podobnými profesními výstupy.

Číslo okruhu	SZZ aplikační a portfoliové úkoly	Předmět	Typ úkolu
1	Na příkladu vámi vybraného příspěvku a studia pedagogicky zaměřených periodik a tezí z kritického posouzení odborných textů (např. Pedagogika, Pedagogická orientace) uveďte aktuálně řešená témata v pedagogických vědách.	Úvod do pedagogiky a psychologie	aplikační
2	Na zprávách z kvantitativní a kvalitativní analýzy dat ukažte standartní strukturu empirické studie/zprávy z výzkumu. Představte přehledovou část, výzkumnou otázku, jí odpovídající metody sběru a analýzy dat, výsledky a diskusi výsledků. Objasněte postupy analýzy dat, které jste použili: kvalitativní kódování, tvorbu kategorií a teorie (včetně odkazů na autory), základní statistické zpracování dat.	Výzkum ve školní praxi	portfoliový
3	Popište obsah školního vzdělávacího programu (ŠVP) a uveďte, jakým způsobem se plánované kurikulum ŠVP odráží v realizovaném kurikulu – ve výukovém procesu. Uveďte příklady z vlastní praxe v navštívených školách, nebo škole, kde učíte.	Seminář k učitelské praxi 2 (student si volí jeden ze tří úkolů)	portfoliový
4	Na příkladu českých (event. zahraničních) kurikulárních dokumentů objasněte princip jejich fungování a úlohu, kterou sehrávají ve vztahu ke škole a k její proměně. Kriticky posuďte přínosy a problémy dvoustupňového kurikula.	Školní pedagogika	aplikační
	Diskutujte o vybrané metafoře školy (např. škola jako povznesení, základ života, dílna lidskosti, chrám, výtah, pojišťovna) a uvažujte o tom, jaké pojetí a funkce školy stojí v pozadí této metafory. Uveďte vaši osobní metaforu.	Školní pedagogika	aplikační
5	Na příkladu Školské rady vybrané instituce popište její složení, hlavní kompetence a zkušenosti s jejím fungováním na dané škole.	Školský management	aplikační
6	Na příkladu přípravy na výuku a její reflexe uveďte, jakým způsobem jste ve výuce uplatnili princip individualizace a diferenciaci.	Školní pedagogika	portfoliový
	Princip diferencované výuky ukažte na týmovém zápočtovém projektu – myšlenková mapa zachycující aktivitu pro heterogenní skupinu, která umožňuje plnohodnotné zapojení osoby se SVP (dle zvolené kazuistiky) a adaptaci aktivity, včetně odstranění bariér, úpravy pravidel, popř. využití kompenzačních pomůcek.	Speciální a inkluzivní pedagogika, Inkluzivní vzdělávání	portfoliový
7	Na konkrétním učivu vysvětlete, jak byste realizoval/a obohacování učiva u nadaného žáka.	Výchova nadaných žáků	aplikační

	Ukažte na vybraném záznamu ve vašem reflektivním deníku z praxe znaky reflektivního psaní. Vysvětlete, v čem vybraný záznam ne/přispěl k vašemu profesnímu učení.	Semináře k učitelské praxi	portfoliový
8	Jaké jsou vaše silné a slabé profesní kompetence? (můžete využít podklady ze Standardu kvality profesních kompetencí studenta)	Učitelská praxe 1, 2, 3	aplikační
	Prezentujte svoje (učitelovo) pojetí výuky na příkladu: A) eseje na téma „Jak si představuji dobrého učitele/učitelku“ nebo B) nedokončených vět v portfoliovém úkolu k předmětu Seminář k učitelské praxi (Analýza nedokončených vět s komparací standardu učitele a charakteristika vlastního pojetí výuky). Komparujte s vybraným modelem kompetencí učitele (např. Rámcem profesních kvalit).	Úvod do pedagogiky a psychologie Seminář k učitelské praxi 2	portfoliový
9	Uveďte ze svých příprav ukázkou cílů, jejich typologii, způsob práce se stanovenými cíli ve výuce a zpětnou vazbu, zda bylo cíle dosaženo.	Školní pedagogika	portfoliový
10	Jakým konkrétním způsobem můžete přispět k výchově žáků ve škole? Ukažte na příkladu ze své praxe.	Školní pedagogika	aplikační
11	Na příkladu didaktické kazuistiky z vašeho aprobačního předmětu objasněte souvztažnost mezi výukovými obsahy, cíli, činnostmi žáků a jejich možnostmi. Kriticky prozkoumejte navrhované alternativy (alterace) řešení výukové situace a předložte alternativy další.	Školní pedagogika	portfoliový
	Vysvětlete, v čem spočívá transformace oborových obsahů do obsahu kurikula a jak se z kurikulárních obsahů stávají obsahy myslí. Na příkladu ze své výuky vysvětlete psychodidaktickou transformaci obsahu.	Školní pedagogika: Teorie a praxe kurikula: přednáška a studijní materiál.	aplikační
12	Popište metody a strategie výuky, které využíváte v praxi. Na konkrétním příkladu ilustруйте způsob jejich využití při dosahování vybraných cílů. Z vybrané přípravy na vyučovací hodinu popište, z jakých výukových strategií/metod/principů jste vycházeli.	Školní pedagogika	portfoliový
13	Na svých přípravách na výuku diskutujte o (a) zadání domácích úkolů a očekávané domácí přípravě, (b) použití vybrané organizační formy vyučování.	Školní pedagogika	aplikační
14	Doložte diagnostiku vybraného žáka nebo třídy dle stanoveného cíle ve struktuře diagnostického postupu.	Základy pedagogické diagnostiky, Pedagogicko-psychologická diagnostika v práci učitele; Učitelská praxe 1	portfoliový

15	Na základě vámi zkonstruovaného znalostního testu pro žáky v předmětu, na který máte aprobaci, ukažte, jak se test konstruuje, jak se zpracovávají data, jak se interpretují.	Pedagogicko-psychologická diagnostika	aplikační
	K vybranému výstupu z výuky (např. referát, slohová práce, projekt, ...) vytvořte kritéria a případně indikátory jeho hodnocení.	Pedagogicko-psychologická diagnostika, Školní pedagogika	aplikační
16	Diskutujte výhody a nevýhody vybrané reformní školy či inovativního směru.	Alternativní a inovativní pedagogika	aplikační
17	Na vybraných přípravách na výuku diskutujte o použití prvků vybraných reformních či inovativních směrů. Ve světle vlastní praktické zkušenosti diskutujte o úskalích a přínosech vybraného reformního či inovativního směru.	Alternativní a inovativní pedagogika	aplikační
18	Vyberte si jeden z konceptů morální nebo charakterové výchovy a vysvětlete ho (např. Výchova silných stránek charakteru a ctností dle M. Seligmana, Integrativní etická výchova dle D. Narvaez, Hodnotové vzdělávání C. Mooney, Sociální a emoční učení, mindfulness ve školách).	Teorie a metodika výchovy	aplikační
19	Prezentujte svůj scénář mikrovýstupu, ve kterém se představíte jako třídní učitel (učitelka) rodičům svých žáků na první společné schůzce s nimi?	Školský a školní management, Pedagogická komunikace	aplikační
20	Uveďte příklady efektivního řízení třídy: Práce s pravidly ve třídě, předcházení nekázně žáků. Ilustrujte použití některých opatření v praxi.	Sebezkušenostní příprava na profesi; Školský a školní management	aplikační
	„Databáze“ nejrůznějších způsobů motivace, kterou učitel využívá ve výuce: Vyjmenujte různé způsoby motivace žáků ve výuce a na vybraném příkladu ilustруйте způsob jejich aplikace (databáze různých způsobů motivace).	Seminář k učitelské praxi 1 (student si volí jeden ze dvou)	portfoliový
21	Charakterizujte prostředí vybrané školy, na které jste praktikovali.	Školský a školní management	portfoliový
22	Ilustrujte na své praxi, jak se odlišuje pedagogická komunikace v hromadném, skupinovém a individuálním vyučování?	Pedagogická komunikace, Školský a školní management	aplikační
	Na písemné sebereflexi vlastního komunikačního výstupu vysvětlete, v čem spočívá kvalita pedagogické komunikace učitele.	Pedagogická komunikace	portfoliový

	Uvedte příklady otázek různé kognitivní náročnosti z vlastní praxe.	Pedagogická komunikace	aplikační
23	Na dvou různých částech přípravy na hodinu diskutujte o vhodnosti použití různých typů otázek. Uvedte, zda a jak byste v dané situaci zařadili zpětnou vazbu. Jaké odpovědi žáků byste v dané situaci očekávali? Jak byste na ně reagovali? Jak byste v dané situaci opravili chybu?	Pedagogická komunikace	aplikační
24	Na příkladu Zprávy české školní inspekce a Výroční zprávy o činnosti školy, ve které jste vykonávali učitelskou praxi, popište hodnocené aspekty (externí i interní) a porovnejte je s vlastní zkušeností	Školský a školní management	portfoliový

Odkazy

Lukášová, H., Svatoš, T., & Majerčíková, J. (2014). *Studentské portfolio jako výzkumný prostředek poznání cesty k učitelství: příspěvek k autoregulaci profesního učení a sebezvoje*. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.

Nezvalová, D. (2012). *Portfolio a jeho hodnocení*. Univerzita Palackého.

Syslová, Z., & Chaloupková, L. (2015). *Rámec profesních kvalit učitele mateřské školy*. Masarykova univerzita.

Tomková, A. (2004). *Portfolio v pregraduální přípravě učitelů primární školy*. In V. Spilková, a kol. *Současné proměny vzdělávání učitelů*. Paido.

Trunda, J. (2012). *Profesní portfolio učitele*. NÚV. http://www.kritickemysleni.cz/klisty.php?co=klisty3_seberefektivnidenik

3 Kritéria hodnocení SZZ z pedagogiky a psychologie

Oblast hodnocení	Kritérium hodnocení	Hodnocení studentského výstupu / Indikátory			
		A–B ←-----→	C–D ←-----→	E ←-----→	F ←-----→
Obsah a strukturování tématu	Porozumění tématu	Prezentuje téma logicky s hloubkovým porozuměním.	Prezentuje téma s částečným porozuměním.	Prezentuje téma neúplně, s malým porozuměním.	Prezentuje bez porozumění, vynechává podstatné části tématu.
	Úroveň argumentace a reakce na otázky	Vhodně argumentuje. Pohotově reaguje na otázky.	Váhavě argumentuje. K celistvému uchopení tématu potřebuje občas doplňující otázky.	Velmi málo argumentuje. Často potřebuje doplňující otázky.	Nedokáže argumentovat. Nedokáže zodpovědět doplňující otázky.
Poznámky:					
Aplikace tématu	Propojování teoretických konceptů se zkušeností z praxe	Propojuje velmi dobře (např. ilustruje teorii na portfolio).	Propojuje omezeně. V práci s portfolioem neprokazuje plné porozumění teorii.	Uvádí omezené množství praktických příkladů, příklady ne vždy vhodně ilustrují teorii.	Nepropojuje základní teorie se zkušeností. Chybně volí příklady.
	Reflektování vlastní praxe	Je schopen do hloubky reflektovat vlastní praxi.	Reflektuje praxi povrchně nebo deskriptivně.	Praxi nereflektuje, pouze popisuje.	Nedokáže smysluplně popsat vlastní praxi.
Poznámky:					

Odborná terminologie a práce s odbornou literaturou k tématu	Využití odborné terminologie	Využívá odbornou terminologii.	Využívá odbornou terminologii částečně.	Využívá odbornou terminologii omezeně.	Téměř nevyužívá odbornou terminologii, vyjadřuje se neodborně a laicky.
	Využití odborné literatury k tématu	Využívá odbornou literaturu.	Využívá odbornou literaturu částečně.	Využívá velmi málo literaturu, nevybavuje si odkaz na odborný zdroj.	Nevyužívá odbornou literaturu.
Poznámky:					